

Claudiu Constantin Dinu, Mădălina Dinu

Fișe OEPA

Organizarea și exercitarea profesiei de avocat

Include grilele de examen:

- *Primire în profesie – avocat stagiar 2013-2019*
- *Primire în profesie – avocat definitiv 2014-2019*
- *Absolvire INPPA 2013-2018*

Cu explicații ale variantelor de răspuns

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Sediul materiei: art. 38 alin. (2) din Legea nr. 51/1995; art. 10 alin. (4), art. 173-179, art. 185, art. 251-264 din Statutul profesiei de avocat; art. 27 din Codul deontologic al avocatului român, art. 5.1-5.9 din Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană.

Noțiune – raporturile dintre avocați sunt guvernate de o serie de principii și reguli specifice, aplicabile unor paliere diferite: activitate profesională, conlucrare la nivelul formelor de exercitare a profesiei, răspundere juridică, concurență profesională.

Nerespectarea regulilor privind raporturile dintre avocați poate determina, de la caz la caz, o **răspundere disciplinară, civilă** ori **penală**, sau este aptă a genera **litigii inter-profesionale**.

I. CONLUCRAREA PROFESIONALĂ

- între formele de exercitare a profesiei se pot stabili raporturi de conlucrare profesională;
- aceste raporturi se nasc în baza unei **convenții de conlucrare profesională** care se înregistrează la barou;
- în acest sens, Consiliul baroului verifică și constată dacă actele privind convențiile de conlucrare profesională îndeplinesc condițiile prevăzute de Lege și de Statutul profesiei;
- de asemenea, același organ al profesiei organizează și ține evidența acestor convenții de conlucrare profesională [art. 55 alin. (2) lit. h) din Lege];
- pentru această formă asociativă de exercitare a profesiei, regulile privind publicitatea profesională se aplică în mod corespunzător;
- mai mult decât atât, art. 43 din Statut^[1] prevede că avocatul care se folosește de forma de exercitare a profesiei ori de raporturile de conlucrare profesională stabilite în condițiile legii în scopul eludării interdicțiilor prevăzute de Lege sau de alte legi speciale săvârșește abatere disciplinară gravă;
- litigiile dintre avocați care privesc conlucrarea între diferitele forme de exercițiu al profesiei, vor fi supuse arbitrajului profesional reglementat la nivelul Statutului profesiei;

^[1] Astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 13 din Hotărârea nr. 428/2018.

- în fine, actele oricărei forme de exercitare a profesiei pot purta antet, care va conține, dacă este cazul, printre altele, mențiuni privind raporturile de conlucrare profesională [art. 225 alin. (2) din Statut].

II. COMUNICAREA ȘI COLABORAREA CU AVOCATUL PĂRȚII ADVERSE ORI CU UN ALT AVOCAT

- avocatul care este solicitat într-o cauză aflată în curs de rezolvare trebuie să verifice dacă unul sau mai mulți confrăți au fost în prealabil angajați;
- avocatul care acceptă să succedă unui confrate trebuie ca, înainte de a se angaja, să îi aducă la cunoștință această împrejurare;
- avocatul nu poate intra în relație directă cu o persoană, cu privire la o anumită cauză, atunci când știe că respectiva persoană este reprezentată sau asistată de un alt avocat, exceptând cazul în care el are acordul confratelui său (și se angajează să-l țină pe acesta la curent);
- avocatul nu poate comunica autorităților jurisdicționale acte, note sau alte documente fără ca acestea să nu fi fost comunicate avocatului părții adverse, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel;
- avocatul nu poate să divulge sau să supună instanțelor o propunere de soluționare a cauzei făcută de partea adversă sau de către avocatul acesteia fără o autorizare expresă din partea avocatului părții adverse;
- avocatul nu trebuie în niciun moment să prezinte cu bună știință o informație falsă ori să inducă în eroare;
- totodată, în cazul negocierilor cu un interlocutor asistat de un alt avocat, avocatul nu poate angaja discuții cu acesta fără acordul prealabil al confratelui său;
- în privința **corespondenței între avocați**, reținem următoarele:
  - ❖ corespondența și informațiile transmise între avocați sau între avocat și client, indiferent de tipul de suport, nu pot fi în niciun caz aduse ca probe în justiție și nici nu pot fi lipsite de caracterul confidențial;
  - ❖ avocatul care adresează unui confrate dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene o comunicare căreia dorește să i se confere un caracter „confidențial” sau „*without prejudice*”, va trebui să precizeze în clar acest lucru încă dinaintea expedierii primei comunicări;
  - ❖ în relațiile cu un avocat înscris într-un barou din afara Uniunii Europene, avocatul trebuie să se asigure, înainte de a schimba informații confidențiale, că în țara în care își exercită profesia confratele străin există norme ce permit asigurarea confidențialității corespondenței și, în caz contrar, să încheie un acord de confidențialitate sau să îl întrebe pe clientul său dacă acceptă, în scris, riscul unui schimb de informații neconfidențiale.

III. CONFRATERNITATEA ȘI RESPECTUL RECIPROC

- potrivit Statutului, sentimentul de confraternitate, alături de exercițiul liber al profesiei, demnitatea, conștiința, independența, probitatea, umanismul, onoarea, loialitatea, delicatețea, moderația și tactul sunt principii esențiale ale profesiei de avocat și constituie îndatoriri ale acesteia;
- confraternitatea impune ca relațiile dintre avocați să fie bazate pe încredere, spre interesul clientului și pentru a evita atât procesele inutile, cât și orice comportament susceptibil să impiețeze reputația profesiei;
- totuși, confraternitatea nu trebuie să pună niciodată în opoziție interesele avocaților și interesele clientului;
- însă, sub rezerva respectării stricte a normelor legale și deontologice, avocatul are obligația de a apăra întotdeauna cât mai bine interesele clientului său, chiar în raport cu propriile sale interese sau cu interesele confrăților săi;
- potrivit dispozițiilor Codului deontologic al avocaților din Uniunea Europeană, avocatul recunoaște drept confrate pe orice avocat dintr-un alt stat membru și manifestă față de acesta un comportament colegial și loial;
- potrivit dispozițiilor legale, **avocatul este obligat să respecte** solemnitatea ședinței de judecată, să nu folosească cuvinte sau expresii de natură a aduce atingere autorității, demnității și onoarei completului de judecată, procurorului, celorlalți avocați și părților ori reprezentanților acestora în proces [art. 38 alin. (2) din Lege];
- conform dispozițiilor statutare, relațiile dintre avocați sunt bazate pe **încredere și respect reciproc** și impun un comportament adecvat menținerii reputației profesiei [art. 173 alin. (1) din Statut];
- toate neînțelegerile dintre avocați privind formele de exercitare a profesiei se rezolvă, dacă este posibil, pe cale amiabilă;
- în privința **onorariilor avocațiale** în raporturile de confraternitate, este important de reținut:
  - ❖ avocatul nu poate nici să pretindă și nici să accepte din partea unui alt avocat sau din partea vreunui terț un onorariu, un comision ori vreo altă compensație pentru faptul că a recomandat un avocat unui client sau că a trimis un client la un avocat;
  - ❖ corelativ, avocatul nu poate vărsa nimănui un onorariu, un comision și nici vreo altă compensație în contrapartidă pentru că i-a fost procurat un caz;
  - ❖ aceste interdicții cu privire la onorarii/comisioane sau compensații **nu se aplică** în cazurile în care în raporturile de conlucrare profesională se practică **onorarii retrocedate** pentru încredințarea parțială sau totală a unei cauze [art. 174 alin. (3) din Statut]; prin urmare:
    - în cazul onorariilor retrocedate, acestea nu sunt plătite, în mod direct, de către client, ci de către avocatul angajat inițial de către client;

– cu alte cuvinte, clientul va plăti avocatului principal onorariul convenit, iar acest avocat va plăti onorariul (numit retrocedat) altui avocat care, de exemplu, în condițiile legii, i-a asigurat substituirea ori cu care are o convenție de conlucrare profesională.

IV. CONCURENȚA PROFESIONALĂ

- ➔ concurența profesională, similar altor domenii de activitate din sfera profesioniștilor, trebuie să respecte o serie de principii și reguli, dispozițiile legale în materie instituind și sancțiuni specifice pentru încălcarea acestora;
- ➔ principiul în materie se referă la faptul că avocații sunt obligați să își exercite activitatea cu bună-credință, potrivit uzanțelor cinstite, cu respectarea intereselor clienților și a cerințelor concurenței loiale [art. 175 alin. (1) din Statut];

În privința **conceptului de concurență neloială**, Statutul profesiei de avocat îl definește ca fiind orice act sau fapt contrar uzanțelor cinstite în activitatea avocațială, respectiv utilizarea unor mijloace nelegale sau frauduloase pentru a elimina de pe piață ori a afecta poziția avocaților concurenți pe piață [art. 175 alin. (2) din Statut].

- ➔ este interzisă **concurența neloială** săvârșită prin:
  - ❖ racolarea de personal, respectiv oferta agresivă de angajare a avocaților asociați, colaboratori sau salarizați ori a altor angajați-cheie ai unui concurent;
  - ❖ racolarea clientelei, personal sau prin intermediul altor persoane;
  - ❖ divulgarea, achiziționarea ori folosirea unei informații confidențiale de către un avocat sau de către colaboratori ori angajați ai acestuia, fără consimțământul deținătorului legitim și într-un mod contrar uzanțelor cinstite;
  - ❖ încheierea de contracte prin care un avocat asigură serviciile sale unui client în mod avantajos, fie pentru a concura cu ceilalți avocați prin prețuri reduse, fie pentru a determina clientul să racoleze și alți clienți pentru avocatul în cauză;
  - ❖ comunicarea sau răspândirea în public de către un avocat de afirmații cu privire la firma sa ori activitatea acesteia, menite să inducă în eroare și să îi creeze o situație favorabilă în dauna unor concurenți;
  - ❖ comunicarea, chiar făcută confidențial, sau răspândirea de către un avocat de afirmații mincinoase relative la un concurent ori cu privire la serviciile acestuia, afirmații de natură să dăuneze bunului mers al activității avocatului concurent;
  - ❖ oferirea, promiterea ori acordarea, mijlocit sau nemijlocit, de daruri ori alte avantaje asociatului, colaboratorului sau salariatului unui avocat pentru ca acesta să divulge informații confidențiale ori procedeele de lucru, pentru a cunoaște sau a folosi clientela concurentului ori pentru a obține alt folos pentru sine sau pentru altă persoană în dauna unui concurent;

- ❖ deturnarea clientelei unui avocat prin folosirea legăturilor stabilite cu această clientelă în cadrul funcției deținute anterior la acel avocat;
- ❖ concedierea sau atragerea unor asociați, colaboratori ori salariați ai unui avocat în scopul înființării unei entități concurente care să capteze clienții acelui avocat sau angajarea asociaților, colaboratorilor ori a salariaților unui avocat în scopul dezorganizării activității sale.

Sanctiunea în cazul acestor fapte de concurență neloială este **abatere disciplinară gravă** pentru toți avocații participanți.

☞ de asemenea, este interzisă și săvârșirea următoarelor fapte de concurență neloială:

- ❖ folosirea fără drept a unei firme, denumiri, embleme sau mărci de natură să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt avocat sau o altă formă asociativă de exercitare a profesiei;
- ❖ punerea în circulație de produse, servicii sau publicații cu conținut juridic plagiat, care aduc atingere drepturilor titularului și induc în eroare clientul asupra produsului ori serviciului furnizat;
- ❖ producerea în orice mod, punerea în circulație, depozitarea, oferirea spre vânzare sau vânzarea unor servicii ori publicații purtând mențiuni false privind denumirea, firma, emblema sau marca unui avocat ori alte tipuri de proprietate intelectuală, în scopul de a-i induce în eroare pe ceilalți avocați și pe clienți.

Sanctiunea în cazul acestor fapte de concurență neloială, din perspectiva profesiei, este de natură disciplinară, ele constituind **abateri disciplinare**.

☞ de asemenea, sunt interzise:

- ❖ încheierea între avocați de acorduri privind împărțirea pieței serviciilor profesionale;
- ❖ participarea, în mod concertat, prin oferte trucate, la licitații sau la orice alte forme de concurs de oferte, pentru achiziționarea de servicii profesionale avocațiale;
- ❖ limitarea sau împiedicarea accesului la clientelă și a libertății exercitării concurenței profesionale oneste între avocați.

Sanctiunea în cazul acestor fapte de concurență neloială este **excluderea din profesie** (sanctiune disciplinară).

Nu în ultimul rând, trebuie menționat faptul că aplicarea sancțiunilor disciplinare mai sus-menționate **nu exclude dreptul celui prejudiciat la repararea, în condițiile legii, a prejudiciului cauzat** (art. 179 din Statut).

V. SUBSTITUIREA

- ca regulă, angajarea unui avocat, în baza unui contract de asistență juridică, printre alte caracteristici, **are și un caracter *intuitu personae*** (prin prisma persoanei avocatului, a renumelui său profesional, a pregătirii și experienței sale juridice etc.).

NB

Odată angajat, avocatul are obligația să depună toate diligențele necesare pentru îndeplinirea serviciului profesional ce i-a fost încredințat. Totuși, legiuitorul a permis în anumite situații expres prevăzute de lege ca un avocat să asigure substituirea (înlocuirea sa) pentru anumite motive legale.

1. Cazul general

- astfel, în ipoteza în care **avocatul este împiedicat să îndeplinească serviciul profesional**, își va asigura substituirea, inclusiv printr-un avocat care își desfășoară activitatea într-o altă formă de exercitare a profesiei, **dacă în prealabil obține acordul clientului în acest scop** [art. 234 alin. (2) din Statut];
- pentru activitatea de substituire, avocatul care preia cauza are dreptul la onorariul corespunzător activității depuse, în condițiile înțelegerii dintre avocați;
- se poate observa că, în acest caz, textul legal oferă o sferă mare de aplicare pentru această ipoteză, deoarece permite orice motiv care ar „împiedica îndeplinirea serviciului profesional”;
- totuși, pentru realizarea substituiri este necesar și acordul clientului;
- în fine, reținem faptul că acest text legal este dreptul comun în materie de substituire, în consecință, în celelalte cazuri speciale prevăzute de lege, se va aplica în completare (deci va fi necesar acordul clientului ori de câte ori se pune problema substituiri).

2. Cazuri speciale

- avocatul împotriva căruia **s-a dispus măsura suspendării** este obligat ca în termen de cel mult 15 zile de la data comunicării măsurii să își asigure substituirea [art. 54 alin. (1) din Statut]. Nerespectarea acestei obligații constituie abatere disciplinară gravă;
- avocatul care **renunță la exercițiul profesiei** va formula o cerere în scris. Cu cel puțin 60 de zile înainte de data prevăzută pentru încetarea activității, acesta este obligat să finalizeze toate cauzele angajate sau să asigure substituirea. În acest sens, avocatul va prezenta baroului lista cuprinzând cauzele nefinalizate și va indica numele avocaților care le vor prelua (art. 59 din Statut);
- dacă prin prevederile contractului de asistență juridică s-a acordat avocatului dreptul de a fi substituit, **în perioadele de repaus anual** avocatul are obligația să asigure substituirea sa pentru

acele activități profesionale care nu suferă amânare sau pentru cele în legătură cu care amânarea prejudiciază interesele clientului [art. 226 alin. (5) din Statut].

↩
NB

Indiferent de cazul care impune asigurarea substituirii, sunt valabile următoarele reguli:

- avocatul care preia cauza se va legitima printr-o **delegație de substituire**;
- modelul delegației de substituire este prevăzut la anexa nr. V din Statut;
- delegația de substituire **va fi tipărită în formulare tipizate și înseriate** ce vor conține sigla U.N.B.R., cea a baroului emitent, denumirea „Uniunea Națională a Barourilor din România” și cea a baroului emitent. Seria va avea o componentă literală comună fiecărui barou și o componentă cifrică formată din 6 cifre, urmată de menționarea anului emiterii formularelor. Înserierea este rezervată de către barou fiecărei forme de exercitare a profesiei;
- pentru activitatea de substituire, avocatul care preia cauza are **dreptul la onorariul corespunzător activității depuse**, în condițiile înțelegerii dintre avocați;
- delegația de substituire are **forță probantă deplină până la înscrierea în fals** [art. 239 alin. (3) lit. b) din Statut].

VI. COOPERAREA DINTRE AVOCAȚII DIN STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

- este de datoria oricărui avocat ca, la solicitarea unui confrate dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene, să se abțină să accepte o cauză pentru care nu are competența necesară. Într-o astfel de situație, el trebuie să își ajute confratele să intre în contact cu un alt avocat care să fie în măsură să-i ofere serviciul cerut;
- atunci când avocații din două state membre diferite lucrează împreună, amândoi au datoria de a ține cont de diferențele care pot exista între sistemele lor legislative, barourile lor, competențele și obligațiile profesionale care există în statele membre respective.

VII. LITIGIILE DINTRE AVOCAȚI

- neînțelegerile dintre avocați pot viza:
  - ❖ litigii cu privire la **formele de exercitare a profesiei**;
  - ❖ litigii cu privire la **relațiile profesionale**;
  - ❖ litigii care se nasc din **contracte de colaborare sau de salarizare**;
  - ❖ litigii care privesc **conlucrarea** între formele de exercitare a profesiei.

↩
NB

Toate neînțelegerile dintre avocați **privind formele de exercitare a profesiei**:

- se rezolvă pe cale amiabilă;

- în cazul în care neînțelegerile nu se soluționează pe cale amiabilă, avocatul este obligat să ceară concilierea decanului baroului, în condițiile prevăzute de Statut;
- dacă prin conciliere nu se stinge litigiul dintre părți, avocatul este obligat să recurgă la arbitrajul reglementat în Statut.

1. Medierea – modalitate alternativă de soluționare a litigiilor dintre avocați

- **inițierea medierii:**
  - ❖ decanul baroului poate propune părților o procedură de mediere;
  - ❖ decanul comunică părților numele mediatorului pe care l-a propus;
  - ❖ în cazul în care un conflict intervenit între avocați aparținând unor barouri diferite nu a putut fi soluționat de decanii respectivelor barouri, aceștia desemnează un al treilea decan. Conflictul va fi soluționat prin acordul comun al celor 3 decani sau al delegaților acestora, reuniți într-o adunare deliberativă cu caracter colegial. Decanii interesați vor supraveghea aplicarea soluției date;
  - ❖ dacă una dintre părți refuză medierea, litigiul nu va putea fi soluționat decât prin procedura arbitrajului.
- **aspecte prealabile procesului de mediere:**
  - ❖ decanul baroului va fixa durata procedurii de mediere, care nu poate fi mai mare de 3 luni (în cazul litigiilor ce decurg din contracte de colaborare sau de salarizare, termenul nu poate fi mai mare de o lună);
  - ❖ activitatea mediatorului este gratuită.
- **reguli privind medierea:**
  - ❖ mediatorul poate proceda la consultarea părților fie împreună, fie separat, pentru a constata punctele asupra cărora există divergență și modalitățile în care interesele părților pot fi conciliate;
  - ❖ la sfârșitul medierii, mediatorul va redacta un proces-verbal semnat și de părți, în care va consemna concilierea acestora;
  - ❖ în caz de eșec parțial sau total al medierii, procesul-verbal va cuprinde pretențiile asupra cărora părțile au convenit sau, după caz, punctele asupra cărora părțile au opinii diferite și care vor fi comunicate decanului pentru a da curs procedurii arbitrajului;
  - ❖ procesul-verbal va fi comunicat decanului, care, în cazul consemnării eșecului medierii, îl va comunica părților în vederea parcurgerii procedurii arbitrajului.

2. Arbitrajul profesional

- când litigiul nu a putut fi soluționat integral prin mediere ori concilierea a eșuat, partea interesată poate declanșa procedura arbitrajului, care va fi supusă prevederilor art. 548-615 C. proc. civ. și dispozițiilor din Statutul profesiei de avocat (art. 255-264);
- arbitri pot fi numai avocații definitivii din baroul respectiv, cu cel puțin 10 ani vechime în profesie;
- avocatul desemnat ca arbitru nu poate refuza acest oficiu fără o justificare întemeiată;
- arbitrajul profesional dintre avocați se soluționează de Curtea de Arbitraj a Avocaților – instituție permanentă de arbitraj, neguvernamentală, fără personalitate juridică, independentă în exercitarea atribuțiilor;
- organizarea, funcționarea, precum și atribuțiile Curții de Arbitraj a Avocaților sunt reglementate potrivit Statutului profesiei de avocat;
- reguli de procedură în materie de arbitraj profesional:
  - ❖ cerere de arbitrare se formulează de partea interesată, pe care o înaintează decanului baroului;
  - ❖ cererea de arbitrare va cuprinde numele sau denumirea pârâtului, obiectul litigiului, situația de fapt, probele, temeiurile de drept și numele arbitrului propus;
  - ❖ decanul baroului comunică cererea pârâților;
  - ❖ pârâtul, în termen de 15 zile de la primirea cererii, va depune întâmpinare în care va arăta punctul său de vedere asupra faptelor expuse în cererea de arbitrare;
  - ❖ în termenul de depunere a întâmpinării, pârâtul poate formula cerere reconvențională, care va îndeplini aceleași condiții de formă ca și cererea de arbitrare;
  - ❖ funcția de arbitru poate fi îndeplinită numai de un avocat cu cel puțin 10 ani vechime neîntreruptă în profesie și care se bucură de o bună reputație;
  - ❖ în procedura arbitrală, părțile pot fi asistate de un avocat;
  - ❖ arbitrajul va respecta principiul contradictorialității;
  - ❖ ședințele de judecată nu sunt publice;
  - ❖ termenul de arbitraj este de 5 luni și poate fi prelungit numai în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă;
  - ❖ dacă părțile nu convin altfel, litigiul se va soluționa exclusiv în drept (în toate cazurile se vor avea în vedere uzanțele profesionale și regulile deontologice);
  - ❖ executarea hotărârii arbitrale se realizează în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă.

Sediul materiei: art. 5-9, art. 36 din Legea nr. 51/1995; art. 180-211 din Statutul profesiei de avocat.

Noțiune – constituie regulile de bază ce reglementează întreaga activitate specifică profesiei de avocat.

- ➔ avocatul își poate exercita activitatea specifică într-una dintre formele de exercitare a profesiei, prevăzute, ca atare, de lege, și anume:
  - ❖ cabinet individual;
  - ❖ cabinete asociate;
  - ❖ societate civilă profesională;
  - ❖ societate civilă profesională cu răspundere limitată.

Se poate observa că avocatul își poate desfășura activitatea, la alegere, într-una din cele două categorii de forme de exercitare a profesiei:

- ➔ **forme individuale** de exercitare a profesiei (cabinetul individual);
- ➔ **forme asociative** de exercitare a profesiei (cabinete asociate, societate civilă profesională, societate civilă profesională cu răspundere limitată).

I. PRINCIPII GENERALE PRIVIND ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA FORMELOR DE EXERCITARE A PROFESIEI

- ➔ aceste principii stau la baza tuturor formelor de exercitare a profesiei de avocat, regăsindu-se la nivelul funcționării și organizării acestora.

1. Avocatul este liber să opteze și să își schimbe în orice moment opțiunea pentru una dintre formele de exercitare a profesiei prevăzute de Lege

- ➔ această libertate de alegere a avocatului există pe toată perioada în care acesta este activ în profesie;
- ➔ singura limitare a acestei libertăți o reprezintă faptul că avocatul poate alege numai una dintre formele de exercitare a profesiei prevăzute ca atare de lege.